

BUDAPESTI HIRLAP

Budapest, 1933. Vasárnap, november 19

Főszerkesztő: CSAJTHAY FERENC

LIII. évfolyam 263. szám

Megjelenik mindennap hétfő kivételével. Előfizetési árak: egy óra 2 pengő 50 fillér, negyed-évre 7 pengő 50 fillér. A külföldön ezeknek az összegeknek a kétszerese az előfizetési díj.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII. ker., József-körút 5. Telefonszám: 44-4-04-től 44-4-09-ig — Levélcím: Budapest 4. Postafiók 55. — Kiadja a Budapesti Hirlap R.-T.

Az ezeréves nemzet hatvanéves fővárosa

Irta Sipőcz Jenő dr.
Budapest székesfőváros polgármestere

Az elmúlt években sokat beszéltek és írtak Nyugat alkonyáról, mely gondolat a spengleri filozófiából került a napi sajtóba, a politikai vitákba. Az európai kultúra végpusztulásáról szóló elmélet azt mondja, hogy a népek is úgy vénülnek, öregednek, mint az egyes emberek, a természet rendje szerint hervadnak, pusztulnak, ha eltelt a szervezetük számára kiszabott életkor. A magyar nép ezeréves multra tekinthet vissza, az ősi nemzetek között a vének asztalánál foglalhat helyet, mégis az örökifjúság, a kiapadhatatlan életerő fényes jeleit mutatja. A sok történelmi példa között a hatvanéves Budapest a legszebb bizonyossága az ezeréves nemzet fiatalos életképességének. Ha cáfolat kell a népek elöregedéséről szóló filozófiára, büszkén mutathatunk a magyar fővárosra, mely Európa egyik legrégebbi nemzetének örökifjúságát bizonyítja a világ színe előtt.

Budapest hat évtized alatt járta meg a fejlődésnek azt az útját, melyet a külföld nagy városai évszázadok alatt tettek meg tervszerű haladással. A magyar fővároshoz hasonló virágzásra nincs példa a világtörténelemben. Az angol fővárost Erzsébet kora óta tervszerűen fejlesztették az angol világpolitika hatalmával és gazdasági erejével; a francia főváros szintén a középkorig visszanyúló időknél fejlődési eredménye. Bécs történetét közelebbről ismerjük. A Habsburgok századokon át hatalmuk és gazdagságuk minden erejével fejlesztették fővárosukat. Róma már Augustus császár korában a világ fővárosa volt, de azért ezer év kellett, hogy elérje mai világvárosi arányait. Budapest hat évtized alatt lett világ-

város, mialatt évek során pótolta évszázadok mulasztásait. Mikor az európai nagyvárosok már márványpalotákat emeltek, nagy kultúrintézményeket szerveztek, Budapest még sehol sem volt: néhány rozszant kunyhó és nagy darab műveletlen föld állott azon a helyen, ahol felépült a magyar világváros festői szépségei pompájában.

A magyar nemzet csodás életerőről, páratlan alkotási képességről tett bizonyosságot Budapest megteremtésével. Sok nagyszerű eszelekedetet jegyzett fel a történelem a pusztaszeri gyűléstől a mai parlamentig, minden magyar század a politikai lángelme útját mutatja. Az államalkotó nemzet szentistváni lélekkel és deákferenci bölcseséggel építette ki az alkotmány bástyáit, melyek a kárpáti sziklák erejével álltak meg minden viharok és megpróbáltatások között. Az ősi bölcsesség legmélyebb gondolatának a szent királytól lefektetett autonómiát mondom, mely létrehozta az államalkotó nemzet egyik legnagyobb alkotását: a világvárosi színvonalon álló Budapestet. Sok kedvező politikai és gazdasági körülmény magyarázza meg a főváros tüneményes fejlődését, de azok csak alkalmat adtak a nemzeti életerő megnyilatkozására, a magyar lélekből kiszikrázott nagy gondolatok megvalósítására.

Már Széchenyi István lángelméje felismerte a Duna két partján álló városok országos jelentőségét, történelmi hivatását, amit azután megértettek és programba vettek a kiegyezés korának államférfiai is. Gondviselészerű gondolat volt Buda és Pest városok egyesítése Óbuda bekebelezésével: a három városból megalakult a nemzet politikai életének, kulturális fejlődésének és gazdasági szervezetének központja. Az államalkotó nemzet megcsinálta ezzel ezeréves államának azt a szervét, mely a fejet képviseli az ország testén, a kupolát a templomon. Budapest tetőzte be a csodálatos nagy művet, amelyet ezeréves Magyarországának monddunk. A székesfőváros jelenti a magyar élet esücspontját, a kulturális haladás magaslatát, mely megjelöli a nemzet helyét a művelt népek között. Budapest mutatja meg azt a színvonalat, melyre a huszadik század Magyarországa felemelkedett.

Nem véletlen dolog az, hogy Budapest az egyedüli világváros a kontinens déli vonalán Európa és Ázsia között. A magyar fővároson keresztül vezetnek az európai utak a Balkánra, de itt véget is érnek a nyugati kultúra délkörei, melyek magasabbrendű műveltséget, európai szellemet jeleznek. A magyarság századokon keresztül a nyugati műveltség védőbástyája volt, a kaput jelentette a keresztény nyugat és a pogány kelet között. Ezt a hivatását most is teljesíti. Budapest játssza azt a szerepet Európa kulturális életében, amit egykor Buda-vára töltött be az ozman világ idején. A nemzet büszke lehet nagy alkotására, mely ilyen történelmi hivatást teljesít. Hat évtizeddel ezelőtt, Budapest megszületése idején, ezt érezték és értékelték is az ország felelős vezetői, kik nagy szellemi és anyagi erőket mozgósítottak a főváros felvirágoztatására. Később elhomályosult az a magas nemzeti cél, mely a közvéleményt az első évtizedekben Budapest életkérdéseinek megítélésénél irányította. A fővárost, mint idegen testet kezdték nézni, de az idők tisztázák a fogalmakat ezen a téren is. A válságok megrázzák a népeket, hogy életük és rendeltetésük igazi tudatára ébredjenek. A nemzeti öncéluság gondolata megvilágítja Budapest nemzeti hivatását, országos jelentőségét, mely mindenkor szemünk előtt lebegett a várospolitika célkitűzéseinél.

A forradalmak után romokban hevert a főváros közigazgatása és gazdasági szervezete. Ugyanolyan magunkra hagyva, országos irányítás nélkül kellett az építőmunkát megkezdeni. Már az első pillanatokban azzal az elhatározással fogtunk hozzá a nagy feladathoz, hogy Budapestet visszaadjuk országos hivatásának, nemzeti rendeltetésének. Az autonómia keretében a városi közélet megszervezésével azt a célt igyekeztünk elérni, mely legfőbb szempontja volt a romokban heverő ország megszervezésének is. Éveken keresztül a politikai és társadalmi konszolidációt építették az ország felelős vezetői, de ezt csak Budapest konszolidálásával lehetett elérni. A főváros ebben a nagy munkában erős támasza volt a nemzetnek, a maga szellemi és anyagi erejével az ország talpraállítását, a nemzet megerősítését szolgálta. A fővárost politikai, kulturális és gazdasági téren egyaránt beillesztettük harmónikusán a nemzet életébe. Budapestet visszavezettük a magyar eszmények, az egyetemes nemzeti érdekek útjára. Ez nagy feladat volt, de ennek megoldásával történelmi kötelességet teljesítettünk. Az autonómia erejével az egyetemes közület, a nemzeti életet istápoltuk. Budapest megszületése idején az ország sietett a főváros segítségére, most a főváros mozdítja elő az ország érdekeit. Ugyanakkor szervesen beleépítettük a főváros életébe a kulturális és szociális feladatokat, melyek a nemzet általános törekvéseiből fakadnak. A főváros állami terheket vállalt magára a nemzeti programból, a maga munkakörének jelölte ki azt a területet, mely kívül esik ugyan a közigazgatási feladatokon, de szerves részét képezi a nemzeti életnek. Már magában véve az, hogy a főváros szilárd anyagi alapot teremtett élte számára, nagy szolgálatot tett az országnak. A főváros vagyonát nemcsak megmentettük, a sorozatos válságok során, hanem növeltük és az új viszonyok figyelembevételével minden időkre biztosítottuk. A városi élet területén sok alkotásra mutathatunk, nehéz időkben, mikor a mindennapi szükségletek biztosítása is súlyos feladat

VERSEK

Irta Bárd Miklós

Egy élet nyeregben és gyalogszert

Nyeregben: — Szárnyal, akár a gondolat, hajt vígan hegynek-völgynek, Mint hajnaltájt egy szép iram, a lelkesége könnyed; Munkája férfikedvelés, nem unt igábahajlás, Jellemzi lovasöntudat és büszke magatartás. Egy élet, melynek öröme gyöngyözik, mint a pezsgő, Élet, amelynek szelleme friss életkedvvelhelő. Egy átszárguló lendület e búbajos világon, Mely nem enged elmélyedést az élet borújában.

Gyalogszert: — Élet, kitartón ballagó, ballagva szemlélődő. Elmélyedő mint lelkiség, mint szellem messzenéző. Munkája gyűjtés, rakodás szép szellemi javakkal, Jellemzi borús kétkedés, mely virraszt éjjelnappal. — Élet, mely gazdagodni vágy és árnyakkal vívódik, Élet, mely derűt veszteget, miközben meg-rakódik. É meggy, mint a túlterhelt hajó, kincsterhe alatt nyögve, Mely a gőnya és nem bír a felkete öbölbe.

Összevetem. — Belátom én, az életet, világot Az éri fel, ki gyalogol, s nem az, ki benne vágat.

És mégis, e gyalog jelent a multtal összevetve, Visszasóhajtom multamat: csak szebb volt a nyeregben!...

Az én fajtámnak

Az én fajtámnak e hazába Volt része sok hadakozásba, Vértárazatba, vesztésébe, Elismerésbe, tisztességbe. — — A hatszáz éves vándorútba Kevés derű, sok borulatba. Volt része az országtanácsban, És jó munkával minden másban, Ami itt szép és jó volt. — — Csak a haszonba nem volt.

A samáriai asszony

Itt azt mondják, tisztátalan vagyok, Ki asszonyul hat frésiban csalódtam. Samáriában mélyek a kutak, De kút vize nem oltja szomjamat. Szomjúhozom az élet bő vizét, Mely cseppjét sziklából löveli szét, S ha majd rátalálok, Mielőtt korszom megmeríteném, Azt kérdem tőle: jövevény, Te vagy-e az a hetedik, Kivel a korszom megtelike? Te vagy-e az a hetedik, kút vize?

Nyár

Irta Bibó Lajos

I.

Nyár volt. Az égen hófehér báránnyelők pihentek, odább, a magasságos levegőgömbben két gölya keringelt, lent megült a fény a sárguló vetés fölött.

János a kanális hídjánál rántott a gyeplőszáron:

— Ne te, ne! — mondta a szürkének. Vén volt az ember, öreg a ló, nehezen viselték a kegyetlen nagy meleget.

A szürke meglegyintette a farkát a biztatásra és lomhan tügetésbe kezdett. De jobbadán csak a farát hányta, s néhány lépés után megcsendesedett. Az ember várt keveset, de hogy a legyek ott szálldostak az orra előtt, megint előre szolt:

— Te! Hát nem lipkőce, te! A szürke oldalt vágott a fejével, megrázta magát a szerszámot, és cammogott nyugodtan tovább.

János a levegőt nézte. A városban járt s most nehéz gondolataival vergődött. A dísznő ára megint esett. Ez a nem várt körülmény felborította minden számítását. Hasztalan volt tehát minden vergődése, az üszöt ezen az őszön sem veheti meg.

A ló lassított. Jánosban most már megoldult a vér.

— Ej! — mondta és a hasa alá suhintott a szürkének az ostorral. — Tán köteködni akarsz.

A ló megugrott és ügetésre fogta. Már pedig téhen nélkül semmi se megy, fűzte tovább János a gondolatait. Mert a téhen az borjadzik, a borjúból üsző lesz, az üszőnek pedig, ha arravaló, mindig megadják az árát. Na, hiszen már fordult elő máskor is ilyesmi. Az őszi vásárig még

emelkedhetik a hízó ára. De hátha még jobban alábbszáll?

— Te!... Kutyaszőr te! — bödült el, hogy a szürke megint lassított és most már teljes erejével a füle közé csördített.

A ló horkantott, oldaltrántotta a kocsi a göröngyökre, akkor megállott.

János kétkézre fogta a gyeplőt:

— Gyí, na! — mondta, hogy visszafojtsa a dühét.

A ló nem mozdult.

— Na!... — biztatta János és hirtelen elborulva, ölé haraggal előrevágott.

A ló prüszkölt, utána kirúgott.

A kocsi hátrább zökkent, János kezében most már csattogott az ostor. Sűrű, ferge-teges káromkodással verte az állatot, de hogy az most már végképp megmakacsolta magát, a vén emberben elszabadult a keserű indulat és vak dühvel levetette magát az ülésről. A ablak kaptal el:

— Itt döglesz mög te! — fújt veszettül és hörögve fölrugott a ló szügyéhez.

Az állat nagyot nyikkant, hirtelen curukolt, a következő pillanatban recesent a rúd.

Ember és állat egyszerre állottak meg. A ló egész testében reszketett. János gyomrában hideg kosnyatott.

Eltelt néhány örökkévalónak tetsző perc, akkor a szürke lehajtott fejével megindult. Az ember vezette, fogta a kantárt.

Delelőn állott a nap, amikor a tanyában beálltak az eperfa alatt.

II.

Az asszony, Rozál, két napig lapult, látta, hogy az embernek baja van.

Estig állta, akkor megszólalt:

— Tán lelte valami kendet?

Az ember nem felelt. Leheveredett a vacokra, falnak fordult és várta a nagy éccakát, hogy álmat hozzon rá. Virrasztott

volt, a jövőre gondoltunk. Az idők szavát megértettük, a nemzeti közvélemény hangját meghallottuk, az aktákból az egyetemes nemzeti élet, a kulturális és szociális feladatok messzeségébe pillantottunk. Ezt nem szavak, hanem cselekedetek, nem fogadkozások, hanem alkotások bizonyítják, éppen ezért bizton hiszem, hogy a főváros megértésre fog találni a nemzet színe előtt. Budapest az élet eleven erejével szolgálja azokat a nemzeti célokat, melyek áthatják a Nemzeti Munkatervet.

Az öncélú nemzet értse meg a maga fővárosát, de a főváros is fogadja szívébe a feltámadáshoz, a nemzeti megújodáshoz vezető igéket. Az autonómia nem lehet politikai játék színtere, de a politikusok sem játszhatnak vele: az autonómia hozta létre Budapestet és csak az tarthatja meg világvárosi színvonalán. Az országnak van szüksége a főváros autonómiájára, mely az ősi bölcsesség mélységével kapcsolja bele a közületbe a polgárságban, a nemzeti társadalomban rejlő életerőket. A nemzeti megújodást, a magyar feltámadást nem lehet elérni Budapest nélkül, de Budapest munkájával, a lelki egységbe való bekapcsolásával a magyar sorsot megfordíthatjuk. Valamikor Budavárának története az ország történetét jelentette. Mikor Buda alól elverték az ellenséget, az országot mentették meg vele. Buda elesével rabságba jutott az

egész ország, másfél századig a magyar nemzet élete csak névleges volt. Budapest ilyen jelentőséggel áll az idők kapujában, a magyar világváros a magyar jövőt képviseli.

Mindent megteszünk, minden erőt megfeszítünk, hogy Nagy-Budapestet megtartsuk átmentsük Nagy-Magyarország számára.

A CSEHEK HARCA a magyar rádió és a lakihegy leadó ellen

A magyar rádió a jövőben sem lép fel támadó módon, de foglalkozik a valótlan és tendenciózus cseh állításokkal. Erre a célra a jövőben az idegen nyelveket is igénybe veszi

A rádió tegnapi külügyi negyedórájában a cseh propagandáról volt szó. Ennek a rádióbemondásnak hiteles szövegét a *Magyar Telefonhírmondó és Rádió Rt.* a következőkben bocsátotta rendelkezésünkre.

Benes csehszlovák külügyminiszter, midőn legutóbb a magyar rádió tevékenységével foglalkozott, felpanaszolta, hogy annak *előadásai sértik Cseh-Szlovákia érdekeit.*

Ezt a külügyminiszteri megnyilatkozást egyes cseh lapok támadásai vezették be és így az nem hangzott el váratlanul.

A *Narodny Politika*, a *Lidove Listy* és más cseh lapok már korábban „a nemzetközi szokások példátlan megsértésével” vádolták a magyar rádiót az október 27., 28. és 29-én elhangzott előadásokkal kapcsolatban.

A magyar rádió megállapítja, hogy *mind ezidőig Cseh-Szlovákiáról előadást egyáltalán sem tartott*, úgyszintén megállapítja azt is, hogy a maga részéről került minden olyan előadást, mely a csehek jogos érzékenységét sérthette volna, sőt *számos támadásnak tette ki magát azért, hogy nem közvetítette a békrevízióval foglalkozó gyűlések lefolyását.*

Ki tette túl magát a nemzetközi rádiószokásokon?

Ezzel szemben a cseh rádió már ez év június 4-én délután 3 órakor félreérthetetlen politikai tendenciával helyszíni közvetítést adott a Csehszlovák Liga losonci revízióellenes tüntető gyűléséről és ugyanaznap hasonló demonstrációt közvetített két adóállomásról is Nyitráról. Kétségtelenné megállapítható tehát, hogy a csehek által emlegetett úgynevezett „nemzetközi

rádiószokásokon” *nem a magyar, hanem a cseh rádió tette túl magát.*

Az elhangzott cseh közvetítések dacára a magyar rádió *ezideig a prágai példát nem követte.* Ami a csehek által kifogásolt október 27., 28. és 29-ik állítólagos előadások kérdését illeti, a magyar rádió megállapítja, hogy az említett napon csupán a *Venkov* prágai hírének közölte. kommentár nélkül, mely a csehszlovák katonaság szolgálati idejének felemelését jelentette be. Közölte továbbá a *Prager Presse* jelentését, mely arról szólt, hogy a csehszlovák hadügyi tárca repülésügyi hitelkeretét növeltés, hírt adott továbbá arról, hogy *Vasa Prihoda* cseh hegedűművész budapesti hangversenyének el kellett maradnia, tekintettel arra, hogy a Csehszlovákhoz csatolt elszakított magyar területeken bekövetkezett nyelvfosztás miatt Magyarországon a művészt senki nem akarta meghallgatni.

A három kifogásolt hírből kettő megjelent a cseh sajtóban, egy pedig olyan esemény, mely beletartozik a rádió hírszolgálatának keretébe.

A cseh-szlovák köztársaság megalakulásának tizenötödik évfordulója

Cseh oldatról kifogásolták még azt a hírt, — amely azonban szintén nem előadás, csupán hír, — amelyet a magyar rádió a csehszlovák köztársaság megalakulásának tizenötödik évfordulóján közölt a mikrofonon keresztül. Ez a hír a következőképpen hangzott:

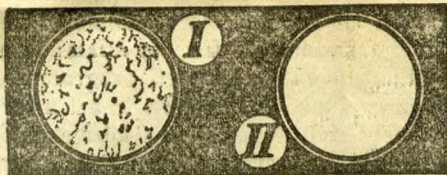
„Ma van a csehszlovák köztársaság békeszerződésen alapuló megalakulásának tizenötödik évfordulója. Magyarország a történelmi Csehszlovák népeinek jogos aspirációit a há-

INFLUENZA, NÁTHA

elkerüli, ha rendszeresen szopogat

ANACOT

pastillát

I. Bacillusok a torokban.

II. Anacotall fertőtlenítve, bacillusmentes.

Anacot *fertőtleníti a szájüreget, íze kellemes, helyettesíti a toroköblítést.*

Ára: P 1.40. Kis phioia 80 fill,